

ÚVOD

Orgány školskej samosprávy (rada školy, obecná školská rada, územná školská rada a žiacka školská rada) sú iniciatívne a poradné samosprávne orgány, ktorých poslaním je vyjadrovať a presadzovať verejné záujmy, záujmy žiakov, zamestnancov i rodičov v oblasti výchovy a vzdelávania. Majú plniť funkciu verejnej kontroly, posudzovať a vyjadrovať sa k činnosti škôl a školských zariadení, orgánov miestnej štátnej správy, obcí a samosprávnych orgánov z hľadiska školskej problematiky.

Rady školy sú orgány školskej samosprávy, ktoré vykonávajú svoju činnosť v škole alebo školskom zariadení, pri ktorých sú zriadené a práve pri ich zriaďovaní a činnosti vzniká najviac otázok. Rady školy sú orgánom školskej samosprávy podľa § 2 ods. 2 písm. a) **zákona č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov**. Rady školy pri svojej činnosti uplatňujú kompetencie, ktoré sú vymedzené v § 24 ods. 5 zákona č. 596/2003 Z. z.

Aby RŠ mohla svoje kompetencie uplatniť v súlade s právnym predpisom, predovšetkým musí byť právoplatne ustanovená. Za jej ustanovenie zodpovedá zriaďovateľ, pri organizovaní volieb volených členov ako aj pri realizovaní ustanovujúceho zasadnutia spolupracuje s riaditeľom školy alebo školského zariadenia. Pri zabezpečovaní týchto činností treba postupovať v súlade s ustanoveniami vyhlášky MŠ SR č. 291/2004 Z. z., ktorou sa určujú podrobnosti o spôsobe ustanovenia orgánov školskej samosprávy, o ich zložení, o ich organizačnom a finančnom zabezpečení.

Pri uplatňovaní týchto ustanovení v praxi sa vyskytuje viacero otázok zo strany riaditeľov, zriaďovateľov a čoraz častejšie aj zamestnancov a rodičov, ktorí si uvedomujú význam dobre fungujúcej RŠ a s tým súvisiacu potrebu jej právoplatného ustanovenia. Otázky sú zamerané na konkrétne postupy pri ustanovení RŠ, na zloženie členov RŠ, početné otázky sa týkajú kompetencií RŠ a ich uplatňovania v praxi, vzťahov rady školy so zriaďovateľom a riaditeľom školy alebo školského zariadenia a vznikli pri konkrétnej praktickej činnosti zriaďovateľov aj riaditeľov škôl a školských zariadení.

Považujem za vhodné často sa opakujúci okruh otázok a odpovede na ne zhrnúť do jednej publikácie, ktorá by mohla pomôcť zriaďovateľom a riaditeľom škôl a školských zariadení pri ustanovení RŠ i pri ďalšej činnosti a verím, že bude pomôckou pri riešení niektorých ich problémov. Z praktických dôvodov sú v publikácii uverejnené aj právne predpisy, ktoré ustanovujú rady školy, ich zriadenie a kompetencie.

Autorka

1 ČLENSTVO V RADE ŠKOLY, ZRIAĐOVANIE

Podľa § 2 ods. 2 zákona č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení ďalších predpisov školskú samosprávu vykonávajú:

- a) rada školy alebo rada školského zariadenia,
- b) obecná školská rada,
- c) územná školská rada,
- d) žiacka školská rada.

Podrobnosti o ich zložení, spôsobe ich ustanovenia, organizačnom a finančnom zabezpečení sú ustanovené v osobitnom predpise, ktorým je vyhláška Ministerstva školstva SR č. 291/2004 Z. z., ktorou sa určujú podrobnosti o spôsobe ustanovenia orgánov školskej samosprávy, o ich zložení, o ich organizačnom a finančnom zabezpečení v znení vyhlášky č. 230/2009 Z. z.

Členstvo v orgánoch školskej samosprávy je ustanovené v § 25 zákona č. 596/2003 Z. z. Obecná školská rada a územná školská rada sa skladá z jednástich členov (§ 25 ods. 8 a ods. 10 uvedeného zákona). Obecná školská rada sa zriaďuje v obciach, v ktorých sú splnené podmienky podľa § 24 ods. 6 zákona č. 596/2003 Z. z. Územná školská rada sa zriaďuje v územnej pôsobnosti samosprávnych krajov. Poslanie obecnej a územnej školskej rady je ustanovené v § 24 ods. 7 a 8 a ods. 10 a 11 uvedeného zákona.

Žiacku školskú radu možno ustanoviť pri strednej škole a základnej škole so všetkými ročníkmi. Ustanovenie žiackej školskej rady a jej poslanie je uvedené v § 26 zákona č. 596/2003 Z. z.

Rada školy sa ustanovuje pri školách a školských zariadeniach podľa § 24 ods. 2, ods. 3 a ods. 4 zákona č. 596/2003 Z. z. Jej poslanie je ustanovené v § 5 uvedeného zákona.

Rada školy sa skladá z 5 až 11 členov. Počet členov a ich zloženie súvisí s počtom zamestnancov príslušnej školy alebo školského zariadenia a druhom školy alebo školského zariadenia. Ak má škola (školské zariadenie) 25 a viac zamestnancov, počet členov RŠ je 11. Nižší počet členov môže mať RŠ v prípade, ak škola (školské zariadenie) má menej zamestnancov ako 25. Rada školy s pia-

timi členmi môže byť zriadená len pri škole (školskom zariadení), ktorá má menej ako desať zamestnancov. Rada školy sa zriaďuje pri školách a školských zariadeniach bez rozdielu zriaďovateľa.

Pri jedenásťčlennej RŠ **pri základnej škole**, základnej škole pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, materskej škole, základnej umeleckej škole, pri školskom internáte a centre voľného času je nasledovné: dvaja zvolení zástupcovia pedagogických zamestnancov, jeden zvolený zástupca ostatných zamestnancov, štyria zvolení zástupcovia rodičov, ktorí nie sú súčasne zamestnancami danej školy (šk. zariadenia) a štyria delegovaní zástupcovia zriaďovateľa.

Pri strednej škole a strednej škole pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami sú dvaja zvolení zástupcovia pedagogických zamestnancov, jeden za ostatných zamestnancov, traja zvolení zástupcovia za rodičov, ktorí nie sú súčasne zamestnancami školy, jeden zástupca žiakov a štyria delegovaní zástupcovia zriaďovateľa. V strednej odbornej škole z nich jeden má byť zástupcom inštitúcie podieľajúcej sa na koordinácii odborného vzdelávania a prípravy, ak ho táto nominuje.

V odbornom učilíšti a praktickej škole sa RŠ skladá z troch zástupcov pedagogických zamestnancov, jedného za ostatných zamestnancov, traja zástupcovia rodičov, ktorí nie sú zamestnancami školy a štyria zástupcovia zriaďovateľa. V týchto školách nie je členom rady školy zástupca žiakov.

V špeciálnom výchovnom zariadení, jazykovej škole a škole pri zdravotníckom zariadení sú štyria zástupcovia pedagogických zamestnancov, jeden za ostatných zamestnancov a šiesti zástupcovia zriaďovateľa. V týchto školách nie sú členmi RŠ zástupcovia rodičov.

Ak má škola (šk. zariadenie) menej ako 25 zamestnancov, počet členov RŠ a jej zloženie v súlade s § 25 ods. 4 určuje zriaďovateľ. Prihliada pritom na celkový počet zamestnancov, pričom dodržiava zásadu, že počet členov, ktorí nie sú zamestnancami školy (šk. zariadenia), musí byť väčšinový.

Členovia RŠ za pedagogických zamestnancov, ostatných zamestnancov a rodičov sú volení, členovia rady školy za zriaďovateľa sú zriaďovateľom delegovaní.

Pri zriaďovaní RŠ treba pamätať na to, že:

- člen RŠ volený za rodičov, nemôže byť súčasne zamestnancom školy alebo školského zariadenia (§ 25 ods. 5 a 6 zákona č. 596/2003 Z. z.),
- pri základnej škole s materskou školou sa ustanovuje RŠ tak, že členom RŠ má byť aj zástupca za rodičov detí materskej školy ako aj zástupca pedagogických zamestnancov materskej školy (§ 25 ods. 7 zákona č. 596/2003 Z. z.),

- členom RŠ nemôže byť riaditeľ a jeho zástupca (§ 25 ods. 11 zákona č. 596/2003 Z. z.),
- pri spojenej škole sa ustanovuje len jedna RŠ, jej zloženie má zohľadňovať druhy a typy škôl, ktoré sú organizačnými zložkami spojenej školy (§ 8 ods. 2 vyhlášky MŠ SR č. 291/2004 Z. z.),
- RŠ je zriadená dňom podpísania zápisnice z ustanovujúceho zasadnutia RŠ zriaďovateľom školy alebo školského zariadenia.

1.1 Volebné obdobie

Voľby do RŠ organizačne zabezpečuje riaditeľ školy. Znamená to, že určuje aj členov volebných komisií za jednotlivé skupiny zástupcov (pedagogických, nepedagogických, rodičov)? Môže byť určená jedna volebná komisia alebo musia byť tri volebné komisie za jednotlivé skupiny?

Podrobnosti o spôsobe ustanovenia RŠ sú ustanovené vo vyhláške MŠ SR č. 291/2004 Z. z. Hoci uvedená vyhláška ustanovuje postup pri ustanovení orgánov školskej samosprávy, predsa neobsahuje úplne všetky podrobnosti.

Podľa § 1 ods. 8 vyhlášky MŠ SR č. 291/2004 Z. z. sa na postup pri voľbách volených členov RŠ vzťahuje ustanovenie § 6 ods. 5 tejto vyhlášky, ktoré ustanovuje činnosť volebnej komisie. Volebná komisia teda má byť ustanovená, právny predpis však neurčuje presný postup pri jej zriadení. Volebná komisia má pri voľbách dôležitú úlohu (v podstate riadi voľbu, zráta hlas na platných volebných lístkoch, potrebuje poznať postup pri voľbách, kedy voľba môže prebehnúť, kedy je volebný lístok platný...), preto je potrebné, aby riaditeľ volebnú komisiu vymenoval a poučil o postupe už pred voľbou. Je vhodnejšie členov vymenovať písomne, aby vymenovanie mohlo byť prílohou zápisníc z volieb za jednotlivé skupiny členov (pedagógov, ostatných zamestnancov a rodičov). Nie je ustanovené, že pre každú skupinu voličov by mala byť iná volebná komisia.

Aj v prípade nízkeho počtu zamestnancov školy alebo školského zariadenia treba dodržať postup v súlade s vyhláškou. Ak riaditeľ školy pri organizovaní volieb má problém zriadiť volebnú komisiu (napr. aj z dôvodu nízkeho počtu zamestnancov), odporúčame požiadať o spoluprácu zriaďovateľa. Eliminujú sa tak prípadné podozrenia z neobjektívnosti alebo nedodržania postupu stanoveného právnym predpisom. Pri zriaďovaní volebných komisií by riaditeľ školy mal volebnú komisiu nielen poučiť o priebehu volieb, ale aj o jej zodpovednosti a nevyhnutnosti objektívnosti činnosti volebnej komisie.

Z volieb sa zapíše zápisnica, ktorej súčasťou musia byť aj prezenčné listiny. Prezenčné listiny a dokumentácia o voľbách za každú skupinu osobitne sú súčasťou zápisnice z ustanovujúceho zasadnutia rady školy v súlade s § 5 ods. 4 vyhlášky MŠ SR č. 291/2004 Z. z. Vyhotovenie zápisníc zabezpečí riaditeľ.

Súvisiaca legislatíva:

- vyhláška MŠ SR č. 291/2004 Z. z. (najmä § 1 až § 8).

1.2 Prestup žiaka na inú školu

Člen RŠ delegovaný za zriaďovateľa má v danej škole svoje dieťa. Ako má RŠ postupovať v prípade, keď žiak prestúpil na inú školu?

Pri ustanovovaní rady školy sa členom RŠ za zriaďovateľa stáva člen, ktorý je delegovaný zriaďovateľom. Skutočnosť, že taký člen RŠ má či nemá v škole dieťa, nemá v takom prípade s členstvom žiadnu súvislosť.

Ak tento člen svoje dieťa preloží na inú školu, jeho členstvo v RŠ týmto aktom nezaniká. Podľa odseku 12 písm. h) § 25 zákona č. 596/2003 Z. z. členstvo v orgánoch školskej samosprávy zaniká odvolaním delegovaného člena (t. j. delegovaných za zriaďovateľa). O delegovaní člena do RŠ alebo jeho odvolaní rozhoduje zriaďovateľ.

Odchod žiaka zo školy je dôvodom na zánik členstva jeho rodiča v RŠ iba v prípade, keď je tento členom rady školy, ktorý bol zvolený za rodičov [jeho členstvo zaniká podľa § 25 ods. 12 písm. e) uvedeného zákona].

Súvisiaca legislatíva:

- zákon č. 596/2003 Z. z. (najmä § 25 ods. 5 až 8 a 12).

1.3 Päťčlenná rada školy

Akým spôsobom má riaditeľ školského zariadenia zabezpečiť voľby, keď má okrem seba len dvoch pedagogických a dvoch nepedagogických zamestnancov?

Postup pri voľbe do RŠ je ustanovený vo vyhláške MŠ SR č. 291/2004 Z. z. Zástupcov pedagogických zamestnancov si spomedzi seba tajným hlasovaním volia pedagogickí zamestnanci školy alebo školského zariadenia a zástupcov ne-

pedagogických zamestnancov do RŠ si volia spomedzi seba nepedagogickí zamestnanci školy alebo školského zariadenia. Spôsob uskutočnenia volieb je ustanovený v § 1, § 5 a § 6 ods. 5, v súlade s ktorými treba voľby realizovať. Postup je rovnaký ako pri akomkoľvek počte zamestnancov.

Ak má uvedená škola (školské zariadenie) menej ako desať zamestnancov, môže sa ustanoviť RŠ len s piatimi členmi. Určenie počtu volených členov a zloženie RŠ je v takom prípade v kompetencii zriaďovateľa podľa § 25 ods. 3 a ods. 4 zákona č. 596/2003 Z. z.

Aj v prípade nízkeho počtu zamestnancov školy alebo školského zariadenia treba dodržať postup v súlade s vyhláškou. Ak riaditeľ školy pri organizovaní volieb má problém zriadiť volebnú komisiu z dôvodu nízkeho počtu zamestnancov, odporúčame požiadať o spoluprácu zriaďovateľa. Eliminujú sa tak podozrenia z neobjektívnosti alebo nedodržania postupu stanoveného právneho predpisu.

Súvisiaca legislatíva:

- vyhláška MŠ SR č. 291/2004 Z. z.,
- zákon č. 596/2003 Z. z. (najmä § 25 ods. 1 až 4 a ods. 11).

1.4 Pedagogický zamestnanec a rodič

Vo februári sme mali voľby do RŠ. Od septembra toho istého roka nastúpi do tej istej školy do 1. ročníka syn zvolenej pani učiteľky. Môže zostať členkou RŠ po nástupe syna do základnej školy, nebude porušený § 25 ods. 5 zákona č. 596/2003 Z. z.?

Podľa § 25 odsek 5 zákona č. 596/2003 Z. z. sa definuje členstvo v RŠ pri základnej škole, základnej škole pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, materskej škole, základnej umeleckej škole, ďalej v RŠ pri školskom internáte a pri centre voľného času.

Pri jedenásťčlennej RŠ právny predpis určuje počty členov nasledovne: dvaja zvolení zástupcovia pedagogických zamestnancov, jeden zvolený zástupca ostatných zamestnancov, štyria zvolení zástupcovia rodičov, ktorí nie sú zamestnancami školy alebo školského zariadenia a štyria delegovaní zástupcovia zriaďovateľa. Z uvedeného vyplýva, že **zvolený zástupca za rodičov nemôže byť súčasne zamestnancom školy.**

Uvedená učiteľka bola zvolená ako zástupca pedagogických zamestnancov, nie ako zástupca rodičov. Obmedzenia, ktorí pedagogickí zamestnanci nemôžu